

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KKV-FEJLESZTÉS**

Időszak:

2012. szeptember

Dátum:

2012. október 20.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ ZRT.

STRATEGOPOLIS
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI ÉS STRATÉGIAI KUTATÓ KÖZALAPÍTVÁNY

Vezetői összefoglaló	1
A KKV SEKTOR ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE	2
A KKV-k makrogazdasági környezete	2
Konjunktúra indexek.....	3
KKV indexek	5
Foglalkoztatottság	7
Vállalkozások száma	8
A VÁLLALKOZÁSOK TŐKEHELYZETE, FINANSZÍROZÁSA.....	12
Piaci folyamatok	12
Állami eszközök, pályázati források.....	13
SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZET ÉS INTÉZMÉNYRENDSZER	15
Intézkedések az államháztartási hiány csökkentése érdekében	15
Innovációs stratégia	15
ELEMZÉS	16
Értékelés a társasági adóbevallás adatai alapján	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Kérdőíves lakossági felmérés eredményei	16

Vezetői összefoglaló

A vállalkozások makrogazdasági környezetét a **gyenge külső és belső kereslet, valamint az államháztartási egyenleg javítására tett lépések határozzák meg**. Viszonylag stabil árfolyam szint mellett az irányadó kamat csökkentéséről döntött a Monetáris Tanács, miközben inflációs nyomás érzékelhető a gazdaságban.

Az üzleti szférán belül a kereskedelem kivételével minden ágazatban kisebb-nagyobb mértékben romlottak a várakozások. A konjunktúra jelentéseket áttekintve ugyanakkor úgy tűnik, hogy a **hazai vállalkozásokra jellemző „rendkívül pesszimista hangulat” átfordult „mérsékelt pesszimista hangulatba”**. Trendfordulóról nem lehet beszélni, de a havi indexek enyhe elmozdulása mögött a vállalati hitelkamatok csökkenésével kapcsolatos várakozások, az új piacokra történő belépés fontolgatása és a közterhek mérséklésére vonatkozó pozitív várakozások emelhetők ki. Hozzá kell tenni ugyanakkor, hogy a felmérések még az októberben bejelentett két 400-400 milliárd forintos egyenlegjavító intézkedések bejelentése előtt készültek.

Korábbi jelentéseinkben bemutattuk a hitelállományok változásával kapcsolatos régiós és uniós trendeket, és felhívtuk a figyelmet arra, hogy az országok többségében a vállalati hitelezés 2010-től növekedésnek indult, miközben Magyarországon folytatódik a csökkenés.

A Nemzetgazdasági Minisztériumban **készül az új innovációs stratégia**. A szakértői megbeszéléseken, egyeztetéseken is rendre szóba került, hogy a stratégiának a teljes innovációs láncot fel kell ölelnie, de kormányzati szinten is **kiemelt figyelmet kell fordítani arra a kérdésre, hogy a hazai KKV-k hogyan tudnák nagyobb mértékben üzletileg hasznosítani a kutatás-fejlesztési eredményeket**.

Korábbi havi jelentésünkben részletesen írtunk a mikro- és kisvállalkozások számára bevezetni tervezett **két új adónem várható hatásáról**, most az ezzel kapcsolatos lakossági felmérés eredményeit mutatjuk be. Múlt havi elemzésünkben megállapítottuk, hogy az EVA kiváltására mindenképpen megoldást kínál a kisvállalati adó, a bejelentett foglalkoztattak száma valamelyes növekedhet, mivel az adóterhet nem érinti a bérköltség bizonyos feltételek mellett. A beruházások növekedése azonban a lépéstől nem várható. Az adminisztrációs terhek csökkenése a tételes kisadótól várhatók.

A vállalkozók és **lakosság többsége is összességében kedvezően fogadta az új kisvállalati adókat**. A vállalkozók körében ugyanakkor a lakosság ugyanezen arányához viszonyítva kis mértékben magasabb a pesszimisták aránya, vagyis azoké, akik nem várják a növekedést beindulását az adminisztrációs, valamint adó- és járulékterhek csökkenésétől.

A KKV szektor általános jellemzése

A KKV-k makrogazdasági környezete

Az infláció meglődulása mellett októberben folytatódott a kamatcsökkentési ciklus. A Monetáris Tanács tagjai az indirektadó-emelések és költségsokkok okozta inflációs nyomást keresleti oldalról nem érzékelik jelentősnek, másodkörös kockázatokat alacsonynak tartják. Az inflációs cél a középtávú időhorizonton belül ezért a tanácstagok többségének várakozásai szerint alacsonyabb kamatokkal is elérhető. A kamatok mérséklése hozzájárulhat a banki hitelkínálat növekedéséhez, a beruházások fellendítéséhez.

A kormány gazdaságpolitikai lépéseit nagyban meghatározzák az államháztartási hiány csökkentésére – illetve GDP arányos három százalék alatt tartására – tett törekvések, uniós elvárások. Matolcsy György, nemzetgazdasági miniszter az elmúlt egy hónapban két olyan intézkedés-csomagot fogalmazott meg, amelyek kiadások csökkentése mellett a bevételek növelésére tesznek kísérletet. Október elején mintegy 400 milliárd forint, október közepén pedig további 367 milliárd forint megtakarítására vonatkozó intézkedési tervet jelentett be a nemzetgazdasági miniszter.

Az egyes intézkedések részletes hatásainak ismertetésére a november havi jelentésben vállalkozunk. Két kedvezőtlen tendencia ugyanakkor már most kiemelhető. Egyrészt a Bankszövetséggel korábban kötött megállapodástól eltérően 2013-tól nem feleződik a bankadó. Ez nagyban akadályozza a hitelkínálat felfutását, amely már most is nagyon alacsony szinten van. Másrészt az intézkedések növelik a piaci bizonytalanságot, amennyiben a havonta bejelentett intézkedések megnehezítik a tervezést, a következő évi üzleti tervek összeállítását.

A növekedési prognózisokat sorra lefele módosítják az előrejelző intézetek és az Európai Unió várakozásai sem javulnak. Hazánkban a külső kereslet visszaesése mellett a belső fogyasztás felpörgése sem látható. Továbbra is igen komoly problémát jelent a hazai beruházások rendkívül alacsony szintje. A beruházásoknak jelenleg sem a hazai, sem a külföldi források nem képesek lendületet adni, pedig a válságból való kilábalás aligha képzelhető el dinamikus beruházási és fejlesztési ráfordítások nélkül.

A beruházási ráta 2005. évi 22,8 százalékos aránya 2011-re 16,8 százalékra esett és 2012-13-ban enyhén tovább mérséklődhet. Gyorsan bővülő, felzárkózó gazdaságokban a beruházási ráta gyakran jóval 30 százalékot meghaladó szinten alakul.

Az állam mint beruházó az évtized végéig aligha lehet meghatározó a mostani költségvetési feszültségek és az államadósság csökkentésének szándéka mellett. Ebben a helyzetben a külföldi

hitelfelvétel is csak nagyon korlátozott lehet, a költségvetés bevételei pedig – az eleve súlyos adóterhek és a szerény gazdasági növekedés mellett – csak nehezen növelhetők..

Az EU következő 7 éves költségvetési irányszámai közül az eddig 25 milliárd eurós kohéziós alap közel 19 milliárdra csökkenhet. Ennél is aggasztóbbak a közvetlen külföldi tőkebeáramlás kilátásai: az EU által nemrégiben közölt adatok szerint a közvetlen külföldi beruházások szaldója 2010-2011 között nulla volt, és a következő évekre is nullszaldós tőkebeáramlásra számíthat Magyarország.

Konjunktúra indexek

A gazdaság jövőbeli kilátásait, illetve a várakozásokat jól jellemzik a különféle „Konjunktúra-jelentések”. Számos jelentés készül számos módszertannal jelen jelentés keretein belül az alábbiakat kivonatoljuk röviden:

- GKI GKI-Erste havi konjunktúrajelentés (konjunktúraindex)

Május óta lényegében változatlan a **GKI-Erste konjunktúra-index** (szezónális hatásoktól megtisztított) értéke. Az év eleji szerény emelkedést májusban zuhanás, azóta pedig enyhe hullámváz követte. A GKI által, az EU támogatásával végzett felmérés szerint **szeptemberben az üzleti várakozások kissé tovább romlottak, a fogyasztóiak viszont valamiképpen javultak, s megközelítették ideit, áprilisi maximumukat.**¹

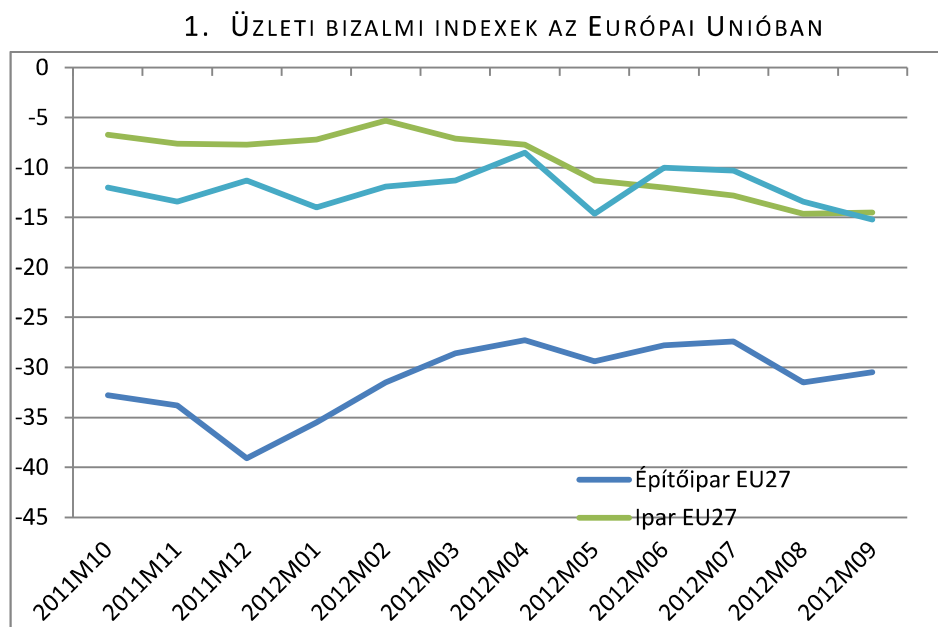
Az **üzleti szférán** belül a kereskedelem kivételével minden ágazatban kisebb-nagyobb mértékben romlottak a várakozások. Az **ipari** bizalmi index az augusztusi esés után csak kissé csökkent tovább. Az elmúlt időszak termelésének és a rendelésállományoknak – köztük az exportrendeléseknek – a megítélése javult, a termelési kilátásoké és a készleteké viszont romlott. Az **építőipari** bizalmi index értéke május és augusztus között alig változott, szeptemberben viszont határozottan csökkent. Az előző három hónap termelési színvonalának megítélése alig módosult, a rendelésállományok megítélése viszont jelentősen romlott. Szeptemberben leginkább a **szolgáltatói** bizalmi index értéke esett, kedvezőtlenebb lett az elmúlt időszak és várható forgalom, valamint az általános üzletmenet megítélése is. Ezzel szemben a **kereskedelmi** bizalmi index kéthavi enyhe mérséklődést követően kissé emelkedett. Az eladási pozíció megítélése - csökkenőnek érzett készletszint mellett - némileg javult, a rendelések várható alakulásával kapcsolatban azonban tovább nőtt a pesszimizmus.

¹ http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/konj_1209.pdf

A **foglalkoztatási** szándék az iparban kevésbé volt gyenge, mint augusztusban, az építőiparban nem változott, a kereskedelemben és a szolgáltató cégeknél viszont romlott. A lakosság munkanélküliségtől való féelme azonban kissé csökkent. Az **inflációs várakozások** az iparban és a szolgáltató szférában nem változtak, az építőiparban az árcsökkenést, a kereskedelemben az áremelést tervezők aránya emelkedett. Ugyanakkor a lakosság inflációs várakozása csökkent. A **magyar gazdaság kilátásainak** megítélése az iparban egy hajszálnyit javult, az építőiparban és a szolgáltatók körében kissé, a kereskedelemben viszont nagyon jelentősen romlott. A fogyasztók véleménye valamivel kedvezőbb lett.

A **GKI fogyasztói bizalmi index** szeptemberben az augusztusi enyhe csökkenés után annál valamivel erősebben emelkedett, s megközelítette idei (áprilisi) csúcspontját. Ez azonban így is pesszimizmust tükröz. A fogyasztók saját pénzügyi helyzetük és megtakarítási képességük következő egy évét kissé kedvezőbbnek látták mint augusztusban, és nagyobb lehetőséget láttak a tartós fogyasztási cikkek vásárlására is.

Az Európai Unió tagállamaiban – a GKI által használt módszertan szerint – végzett felmérések néhány ágazatban a várakozások lassú javulását mutatják.

Forrás: Eurostat

Az Eurostat által publikált felmérés szerint az építőipari vállalkozások a 2012 első felében tapasztalt optimizmusa alábbhagyott, augusztusban mérséklődött, szeptemberben pedig szinten maradt a szektor bizalmi indexe. A kiskereskedelemben és az iparban – magasabb bázis mellett – inkább romlanak a várakozások.

KKV indexek

Jelen időszakban az OTP-Policy Agenda OTP KKV Konjunktúra Indexe², illetve a K&H és GfK KKV bizalmi indexét aktualizálták.

Az **OTP-Policy Agenda OTP KKV Konjunktúra Indexe** kis- és közép vállalatok körében végzett konjunktúra felmérésen alapul. Az elemzés reprezentatív mintán, 800 cég vezetőjének válaszai alapján készült, a megkérdezés 2012. szeptember 14-25. között zajlott on-line vállalati panelen keresztül. Az OTP KKV Konjunktúra Index képzésének módja a business survey index-számításon alapul.

Az OTP KKV Konjunktúra Indexe pontosan megegyezik az egy évvel ezelőtt mért negyedéves értékkel és jelenleg 42,2%-on áll –derül ki a Policy Agenda által készített felmérésből. Az adatok azt mutatják, hogy a kis- és középvállalkozások vezetői szerint még várat magára a gazdaság fellendülése. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a visszajelzések szerint egy éve stagnál a kkv szektor.

A cégvezetők 60% szerint a következő félévben romlani fog a magyar gazdaság helyzete, ez ugyanakkor jobb adat, mint egy éve (2011. IV. negyedév: 64%), de az előző negyedévhez képest némileg pesszimistább (2012. III. negyedév: 56%).

Az ország helyzetéhez képest továbbra is optimistábbak a cégvezetők saját vállalkozásuk állapotának tekintetében. A válaszadók 53%-a gondolja, hogy romlani fog cégének pozíciója, 16%-uk számít javulásra. Ebben a tekintetben is megegyeznek az adatok az egy évvel ezelőtt mértékekkel, de pesszimistábbak, mint negyedévvel korábban (44%-uk szerint romlik cégének helyzete, 22% szerint javul).

Érdekes módon nem befolyásolja jelentősen a vállalatvezetők jövőképét az, hogy milyen ágazatban működnek, ugyanakkor az átlagosnál is mélyebb pesszimizmus jellemzi az Észak-Magyarországon és a Közép-Dunántúlon működő vállalkozásokat.

Kedvező, és bizakodásra okot adó változás, hogy az egy évvel ezelőtti adatokhoz képest kevesebben gondolják, hogy romlani fog cégük likviditási helyzete (32%-ról csökkent 29%-ra). Ez pedig azt jelenti, hogy a cégvezetők 71%-a olyan gazdasági jövőképpel számol, ahol a napi problémák megoldása mellett, a fejlesztésre is nyílik majd lehetőség.

A cégvezetők 31%-a lát esélyt a cég tevékenységének bővítésére a következő fél évben. A beruházási, fejlesztési szándékot elsősorban a jövőt illető bizonytalanság fogja vissza. A bizonytalan jövő a vállalatvezetők 27%-a szerint szinte ellehetetleníti a beruházások tervezését,

²<http://www.policyagenda.hu/hu/index/otp-kkv-konjunktura-index-a-kitores-meg-varat-magara-1?policy=71e2352638df4b68df6aa4515f409e63>

illetve megvalósítását, és további 32% szerint is nagymértékben korlátozza azt. De közepes mértékben hátráltatják a beruházásokat a finanszírozási nehézségek, a magas hitelkamatok, valamint az elégtelennek ítélt belföldi kereslet is.

A megkérdezett kkv-vezetők többsége úgy ítélte meg, hogy tipikusan banki hitel felhasználásával képesek a cégek, versenytársak fejleszteni. A válaszadók 54%-a említett olyan konstrukciót a beruházások finanszírozásánál, amelyben a banki fejlesztési hitel is szerepet játszik. A cégvezetők 29%-a úgy látja, hogy többnyire saját, banki és EU-s pályázati forrás szolgáltatja a pénzügyi alapot az ágazatában megvalósuló beruházásokhoz. További 25% pedig a saját és banki forrás igénybevételét tartották tipikusnak. Ennél valamivel kevesebben, (21%) voltak azok, akik szerint elsősorban saját és EU-s pályázati forrásokon alapul egy új beruházás.

Csak minden negyedik válaszadó nyilatkozott úgy, hogy cége gazdasági szektorában kizárólag saját forrás igénybevételével valósulnak meg a beruházások.

Továbbra sem mutat egyértelmű irányt a hazai vállalkozások várakozásait mutató **K&H kkv bizalmi index**.³³ Az első negyedév növekedését, majd a második negyedév csökkenését követően jelenleg ismét javulni tudott az index. A legutóbbi felmérés 2012. szeptember 6. és 14. között történt.

Az optimista hozzáállás főként azzal magyarázható, hogy a gazdaságpolitikát, a közterheket valamint a vállalati hitelkamatokat tekintve is bizakodóbbak a vállalkozások. Mindeközben a piac beszűkülése következtében megnövekedett fizetési határidők miatt a vevőkkel kapcsolatos várakozások jelentősen romlottak, jelenleg megközelítik a 2008-as mélypontot.

Az 500 hazai mikro-, kis- és középvállalkozás vezetőinek megkérdezésén alapuló K&H kkv bizalmi index 5 pontos növekedést követően jelenleg -30 ponton áll. A fogyasztói bizalmi index értékével ez alkalommal ellentétesen mozgó kkv bizalmi index esetében számottevő, 10 pont feletti emelkedés figyelhető meg a gazdaságpolitikával, közterhekkal, vállalati hitelkamatokkal és a szállítókkal kapcsolatos kilátások tekintetében.

A vevőkre vonatkozó várakozások ugyanakkor megközelítik a 2008-as mélypontot. A vevői kapcsolatok megítélésének romlása annak tudható be, hogy mind a jelenlegi, mind az egy év múlva valószínűsített fizetési határidő növekedett, ami a fizetési fegyelem mellett vélhetően a vállalkozások piacainak beszűkülésével is összefügg. A kkv-k közel fele (44%) jelezte, új piacot keres vállalkozásának.

A különböző ágazatokat tekintve az előző negyedévhez hasonlóan továbbra is a mezőgazdasági cégek tekinthetőek a legoptimistábbaknak, de jelentős hangulatjavulás jellemzi a kereskedelmi szektort is. A szolgáltató és ipari cégeknél továbbra is a pesszimista hangulat stagnálása

³³ <http://www.piacesprofit.hu/gazdasag/kevesbe-borulatok-a-vallalkozasok/>

figyelhető meg. Az árbevétel szerinti bontás alapján minden kategóriában javulás mutatkozik, ugyanakkor egyértelműen az látható, hogy a cégméret növekedésével a jövőbe vetett bizalom is növekszik.

Foglalkoztatottság

A foglalkoztatási helyzet összességében javult a második negyedévben. A gazdaságilag aktívák száma mintegy harmincezerrel nőtt. A KKV-szektor hatása részleteiben nem ismert, mivel a KSH a kisebb foglalkoztatók adatait becsli. A kis cégeknél vélelmezhetően még nem indult el a foglalkoztatás növekedése.

1. A 15–74 ÉVES NÉPESSÉG GAZDASÁGI AKTIVITÁSA, 2012

Időszak	Foglalkoztatottak	Munkanélküliek	Gazdaságilag aktívák	Gazdaságilag nem aktívák	15–74 éves népesség	Aktivitási arány	Munkanélküliségi ráta	Foglalkoztatási ráta
	ezer fő					%		
január–március	3 791,3	504,1	4 295,4	3 371,2	7 666,6	56,0	11,7	49,5
február–április	3 811,2	495,9	4 307,1	3 356,4	7 663,5	56,2	11,5	49,7
március–május	3 848,6	485,4	4 334,0	3 326,9	7 660,9	56,6	11,2	50,2
április–június	3 876,2	472,2	4 348,4	3 311,0	7 659,5	56,8	10,9	50,6
május–július	3 907,6	458,8	4 366,4	3 291,8	7 658,2	57,0	10,5	51,0
június–augusztus	3 913,8	455,7	4 369,5	3 285,3	7 654,8	57,1	10,4	51,1

Forrás: KSH

Az elmúlt két évben a foglalkoztatottak száma 92 ezerrel emelkedett. A KSH adatai szerint 2010 májusában a 15 és 74 év közötti foglalkoztatotti létszám Magyarországon 3,756 millió volt, ami egy bő 92 ezres növekedéssel 2012 májusára 3,848 millióra emelkedett. A foglalkoztatottság növekedése mögött nehezen mutathatók ki az okok. Az látható, hogy sem a közmunkások számának növekedése, sem az öt fő feletti foglalkoztatotti létszámmal működő cégeknél megfigyelt alkalmazotti létszám növekedése nem támasztja alá a fenti mértékű bővülést.

Hipotézisként felmerül, hogy a nulla fős mikrovállalkozások számának növekedése húzódhat meg a tendencia mögött (ezt a feltételezést erősíti, hogy a Regisztrált gazdasági szervezetekről közölt statisztika szerint is nőtt a nulla fős cégek száma), a tényleges okok feltárására azonban további részletes elemzésre van szükség.

Amennyiben a nulla vagy pár fős mikrovállalkozások növekedése figyelhető meg, úgy el lehet mondani, hogy a korábban is egészségtelen kkv méretstruktúra változott kedvezőtlen irányban. Európai összehasonlításban ugyanis a magyarországi kkv szektoron belül kiemelkedően magas a „nagyon kicsi” vállalkozások aránya, míg alacsony az európai piacon is látható közepes kategória súlya.

Vállalkozások száma

A regisztrált vállalkozások száma szinte változatlan (augusztusban 1,6 ezrelékkal nőtt). A növekedés szinte kizárólag a 0 főt foglalkoztató és ismeretlen létszámú kategóriákban következett be, amelyek hatása a gazdasági teljesítményre elenyésző. A 20-49 főt foglalkoztató „nagyobb” kisvállalkozások száma kissé csökkent, a középvállalatoké kissé nőtt, a nagyvállalatok száma változatlan.

2. A REGISZTRÁLT VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA LÉTSZÁM-KATEGÓRIÁK SZERINT

Időszak		0 fős és ismeretlen létszámú	1–9 fő	10–19 fő	20–49 fő	50–249 fő	250 fő és több	Összesen
2012.	J	469 379	1 145 072	21 328	10 252	4 603	873	1 651 507
	J	470 047	1 142 384	21 349	10 255	4 611	873	1 649 519
	F	475 406	1 138 433	21 358	10 266	4 630	874	1 650 967
	M	475 855	1 138 410	21 379	10 280	4 640	876	1 651 440
	Á	477 189	1 138 195	21 369	10 262	4 646	875	1 652 536
	Mj	479 175	1 137 512	21 333	10 254	4 652	877	1 653 803
	Jú	480 852	1 136 852	21 323	10 246	4 656	878	1 654 807
	Jl	483 637	1 136 422	21 286	10 236	4 658	878	1 657 117
	Au	486 415	1 136 416	21 270	10 225	4 665	878	1 659 869

Forrás: KSH

Októberben jelent meg az Európai Bizottság éves KKV jelentése. A jelentés szerint a kis- és közepes vállalkozások száma évek óta átlagosan 5 százalékkal nő, míg a szektor által foglalkoztattak száma ennél kisebb, 3-4 százalékos és az utóbbi három évben csökkenő ütemben bővül. A hozzáadott érték növekedés ugyanakkor 2009 óta egyre dinamikusabb, 2012-ben már meghaladta a 15 százalékot.

Unió összehasonlításban hazánkban továbbra is túltreprezentáltak a mikrovállalkozások. Míg az Európai Unió átlagában a vállalkozások 92,2 százaléka számít mikronak, addig Magyarországon ez az arány 95 százalék. A középvállalkozások nálunk a teljes kör 0,74 százalékát teszik ki, míg az Unióban ez az arány 1,1 százalék.

A vállalkozásdemográfia egyik fontos folyamata a megszűnés, ami önmagában természetes folyamat, de egyben konjunktúra egyik jelzőszáma is. A megszűnések számának növekedése a vállalkozói szektor nehézségeire utal. A társas vállalkozások megszűnésének két fő formája a felszámolás és a végelszámolás. Az előbbi a tulajdonosok döntése alapján történik az utóbbit a bíróság rendeli el, leggyakrabban rendezetlen adósságok miatt. Az egyéni vállalkozók az erre irányuló szándék bejelentésével szüntethetik meg vállalkozói tevékenységüket.

Ágazati szempontból vizsgálva a felszámolási eljárások az építőiparban a leggyakoribbak, de a kereskedelemben és a feldolgozóiparban is átlag feletti a felszámolások aránya, a legalacsonyabb a szolgáltató ágazatokban.

Végelszámolások tekintetében hasonló a szerkezet, a pénzügyi szolgáltatások területén a legmagasabb az arány, az ipar valamivel jobb helyezést ért el, mint a felszámolásoknál.

A cégek bedőlési aránya 3,44 százalékról 4,21 százalékra emelkedett egy év alatt – olvasható a Bisnode csoporthoz tartozó céginformációs szolgáltató, a PartnerControl elemzésében.⁴ A hazánkra korábban jellemző folyamatos cégszám-növekedés üteme az elmúlt években jelentősen csökkent. Míg 2008 előtt évente általában 5-6 százalékkal nőtt a cégek száma, addig az elmúlt 12 hónapban a társas vállalkozások száma csak 1,08 százalékkal emelkedett, október elején számuk meghaladta az 564 ezret. A tendencia alapján feltehetően egy-másfél év múlva már csökkenő tendenciával kell számolni.

Az idei harmadik negyedévben 38 százalékkal kevesebb vállalkozást alapítottak, mint tavaly ilyenkor, az új cégek számának csökkenése azonban nem ennyire drasztikus, mivel az év elején volt egy hirtelen emelkedés a törvényi változásoknak és az új cégbejegyzési folyamatoknak, valamint a cégbejegyzés drágulásának köszönhetően. Összességében azonban az idei évben 14 százalékkal kevesebb cég alakult, mint 2011 első kilenc hónapjában

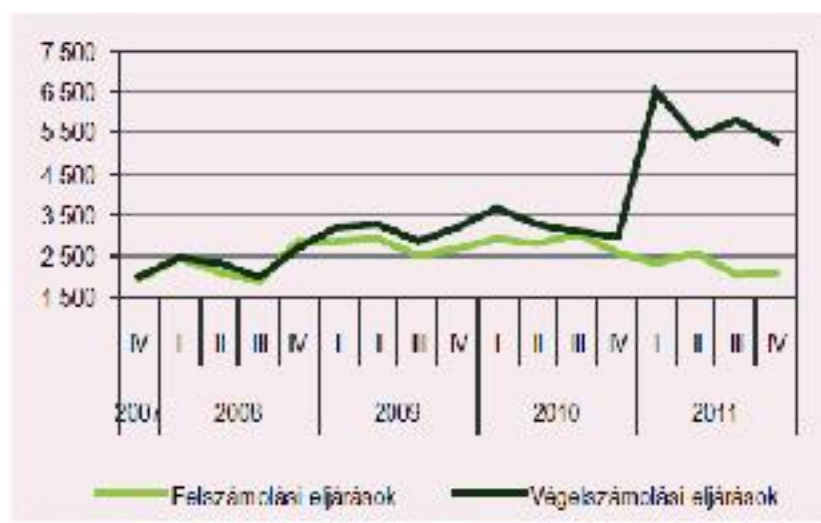
Ami egyértelműen kirajzolódik, hogy szétválnak a bizonytalan háttérrel rendelkező cégek, akik a nehéz, külső körülményeket nehezen kezelik, és a túlélni képes, stabil, megbízható vállalkozások, akik képesek megfelelő vállalatvezetéssel, jó stratégiával, új, akár külföldi piacokra történő kilépéssel, költség és folyamat racionalizálással fenntartani működésüket, sőt, akár növekedni is. Az egész magyar gazdaság szempontjából rendkívül fontos a konszolidáció, hogy a mikro és kisvállalatok közül egyre többen legyenek képesek egy olyan nagyságrendet elérni, ahol

⁴ http://hvg.hu/kkv/20121015_Megugrott_a_cegek_bedolesi_aranya

megjelenhet a méretgazdaságosság, a képzett munkaerő megtartásának, a piacszerzés, építés, és akár az exportálás képessége, esélye.

Fontos változások következtek be 2010 végétől a megszűnések módjának szerkezetében. Jelentősen megnőtt a végelszámolási eljárások száma, míg a felszámolások száma kissé csökkent. Ez arra utal, hogy a **vállalkozások tulajdonosai a korábbiánál jóval gyakrabban döntenek önként a cég megszűntetése mellett** egy olyan szakaszban, amikor a fizetési problémák, még nem eredményeznek felszámolást. A lehetséges motivációk között szerepel a vállalkozás üzleti tevékenységének ellehetetlenülése a piacok zsugorodása, vagy a jövedelemtermelő-képesség csökkenése, megszűnése miatt.

2. A FELSZÁMOLÁS ÉS VÉGELSZÁMOLÁS ALÁ KERÜLT TÁRSAS VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA

Forrás: KSH

Korábbi jelentéseinkben foglalkoztunk a vállalkozások számának alakulásával, illetve bemutattuk a méretstruktúra és a versenyképesség kapcsolatát. A hazai helyzet alakulását némi késéssel tudjuk csak bemutatni. A működő vállalkozások számáról a KSH a jelenleg alkalmazott módszertan szerint csak jelentős késéssel tud adatokat közölni, mert értékelnie kell az adóbevallási adatokat ahhoz, hogy lássa, volt-e érdemi gazdasági tevékenysége egy adott vállalkozásnak. Így jelenleg a 2010-es adatok állnak rendelkezésre. A magyar gazdaságban 1999 óta a nagyobb cégek száma és aránya csökken, hosszabb távon a közép- és nagyvállalatoké, az elmúlt három évben a szűk értelemben vett kisvállalatoké is. Ez a tendencia összetett jelenségeknek tulajdonítható, szerepet játszik benne a termelékenység növekedése is, de a hazai vállalati és azon belül a KKV-szektor méretstruktúrája nem mutatja az egészséges

koncentráció jeleit. Gyakorlatilag változatlan vállalkozásszám mellett kissé csökken az átlagos vállalatméret.

Az újonnan alapított és a megszüntetett vállalkozások aránya szűk tartományon belül változik, ez a jelenség is része a makrostrukturális változások korábbi jelentéseinkben tárgyalt lelassulásának.

A vállalkozások ötéves túlélési rátája (azoknak a vállalkozásoknak az aránya, amelyek az alapítás utáni ötödik évben még működnek) a válság után csökkenni kezdett, 49% körüli értékről alig több, mint 40%-ra esett, ami fontos jelzőszáma a vállalati szektor kockázatainak. Hosszabb távon gyengül a vállalati szféra életképes utánpótlása, az új cégek kisebb arányban tudnak megmaradni a piacon, vagyis kevésbé versenyképesek. Ez a jelenség vezethet a vállalati szektor koncentrációjához is, de figyelmeztető jel, abból a szempontból, hogy a piacon maradás egyre nehezebb az újonnan alapított cégek számára.

Összességében a magyar vállalati- elsősorban KKV- szektorban a 2010 óta két fontos indikátor is problémákat jelez. **Egyrészt növekszik a vállalkozásokat önként feladók száma és aránya, másrészt csökken az új vállalkozások túlélési rátája.** Az előbbi jelenség nem közvetlenül a válság után kezdődött, az utóbbi pedig folyamatos romlást mutat. Empirikus vizsgálatok kimutatták, hogy a KKV-k döntően költségcsökkentéssel, takarékos gazdálkodással, és nem offenzív stratégiákkal reagáltak a válságra, más szóval túlélésre rendezkedtek be. A gazdasági növekedés elmaradása, és a továbbra is visszafogott kereslet miatt a cégek egy része már nem tud tovább kitartani, kénytelen feladni tevékenységét. Ebben a helyzetben csak korlátozott eredményeket várhatunk az élőmunka terheinek részleges csökkenésétől.

A cégszám-növekedés ütemének lassulásában, illetve a megszűnések számának emelkedésében szerepet játszik a Nemzeti Adó- és Vámhivatal új adóhatósági szűrővizsgálata is. A NAV az új alapítási cégek közül igyekszik kiszűrni a fiktív cégeket. Az év elejétől számítva, az új szűrő rendszernek köszönhetően több mint 700 cég nem kezdhetette meg a tevékenységét. Mindezek mellett az adóhatóság lépéseket tesz a már bejegyzett, de fiktív cégek felszámolásáért is. Októberig csaknem 5000 esetben kezdeményezte adószám törlését.

A vállalkozások tőkehelyzete, finanszírozása

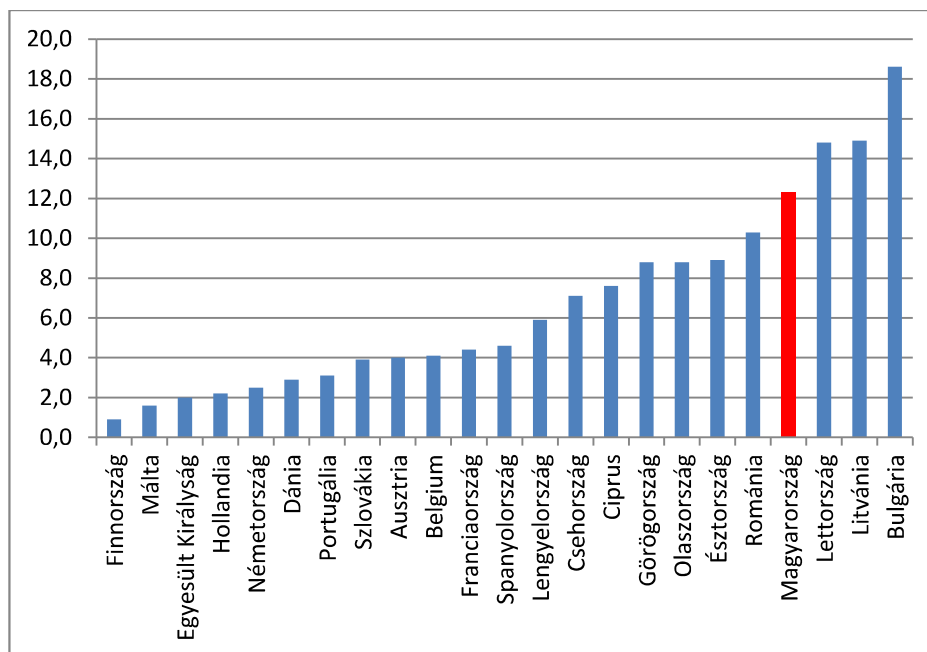
Piaci folyamatok

Mint korábban jeleztük, PSzÁF KKV-hitelekéről közölt statisztikája 2012. első negyedévében mintegy ötszázmilliárd forint hitelállomány-növekedést jelzett. Információink szerint a növekedés egyetlen bank középvállalati állományában következett be, amelyik megváltoztatta jelentési módszertanát, ezért nagyon valószínű, hogy, nem valóságos növekedésről van szó. A második negyedéves adatok százmilliárdos állománycsökkenést jeleznek, ami a mikro- és a kisvállalkozásoknál következett be. Amíg a statisztikai módszertani kérdések nem tisztázódnak, nem kommentáljuk a konkrét számokat. Megemlítjük, hogy a portfólióminőség romlása gyakorlatilag leállt, de ez az adat sem megbízható jelenleg.

Korábbi jelentéseinkben bemutattuk a hitelállományok változásával kapcsolatos régiós és uniós trendeket, és felhívtuk a figyelmet arra, hogy az országok többségében a vállalati hitelezés 2010-től növekedésnek indult, miközben Magyarországon folytatódik a csökkenés.

Emellett a portfólióminőség tekintetében is gyengének mondhatók a magyar adatok, csak néhány a válság által erősen sújtott országban (Bulgária, Litvánia, Lettország) magasabb a nem teljesítő hitelek aránya.

1. NEM TELJESÍTŐ HITELEK ÁLLOMÁNYON BELÜLI ARÁNYA NEMZETKÖZI ÖSSZEVETÉSBEN (2011. JÚNIUS)

Forrás: MNB

A beruházások szempontjából rendkívül fontos, hogy a jelenlegi alacsony hitelezési szint növekedését mi akadályozza. Korábbi jelentéseinkben többször körbejártuk a kérdést, hogy a hitelkeresletben vagy inkább a hitelkínálatban vannak szűk keresztmetszetek.

A hitelkereslet kérdésében a vállalkozások kérdőíves megkeresésére, a bizalmi indexekre tudunk hivatkozni. Ezekből a havonta, negyedévente lefolytatott felmérésekből az látható, hogy a vállalkozások elsősorban a kereslet várható alakulására tekintenek pesszimistán, de emellett megemlítik a magas hitelkamatokat is.

A hitelkínálat kérdésében – többek között – a jegybank kereskedelmi bankok körében folytatott hitelezési felmérésre támaszkodhatunk. Ebből pedig az látszik, hogy a pénzintézetek a válság előtti szintnél sokkal kockázatkerülőbbek. A rossz vállalati hitelportfólió tisztítása ugyancsak gondot okoz számukra – ebből a szempontból tehát érdekeltnek lennének a hitelezés felfutásában, hiszen a volumen növekedés, a „stabil” kihelyezésekkel történő tisztulás kedvező folyamat számukra. A kockázatkerülő magatartás ugyanakkor jelenleg még jóval meghatározóbb.

Állami eszközök, pályázati források

Százmillió euró hitelt nyújt a Magyar Fejlesztési Banknak (MFB) a kkv-k, valamint az állami szektorhoz tartozó támogatók pártfogását élvező kis- és közepes infrastrukturális beruházások finanszírozására a luxembourgi székhelyű Európai Beruházási Bank (EIB). A hitel megállapodás a nyolcadik EIB-MFB közös művelet. A program olyan kisebb beruházások megvalósítását teszi lehetővé, amelyeket 250 munkavállalónál kevesebbet foglalkoztató kkv-k, illetve amelyeket 250-300 munkavállalót foglalkoztató középvállalkozások és helyi hatóságok végeznek. **A konstrukció részleteit – a most kapott forrás alapján – csak később dolgozzák ki, de mindenképpen hatékony eszköz lehet a vállalkozások hitelhez jutásának előmozdítására. A konstrukció elsősorban a hosszú lejáratú finanszírozási lehetőségek kínálatával csökkentheti a hitelkínálat szűk keresztmetszeteit.**

Az MFB és az EIB stratégiai partnerként az elmúlt évtizedekben összesen 835 millió euró összegre írt alá finanszírozási szerződéseket, amelyek mintegy kétezer beruházás kivitelezését tették lehetővé Magyarországon, főként az önkormányzati és a kkv-szektorban. Az EIB hitel hosszú lejáratú finanszírozási lehetőséget biztosít a hazai kkv-knak.

A lépés a hitelkínálat oldaláról előmozdíthatja a vállalati hitelezést, bár fontos hangsúlyozni, hogy a vállalkozások körében rendszeresen végzett kérdőíves felmérések arra utalnak, hogy a hitelezésnek a hitelkeresleti oldalról is vannak korlátai. A vállalkozások gazdasági várakozásai, a kereslet élénkülésére vonatkozó pesszimista előrejelzések miatt is alacsony a hitelezés. Az MFB-

nél elérhető, hosszú távra szóló kedvezményes hitelkonstrukció ugyanakkor kedvező lehetőséget kínálhat a válság utáni időszakra készülő vállalkozások számára.

Szabályozási környezet és intézményrendszer

Intézkedések az államháztartási hiány csökkentése érdekében

A Matolcsy György nemzetgazdasági miniszter által bejelentett egyenlegjavító intézkedések több ponton érinthetik a vállalkozásokat. Ezeket részletesen a következő havi jelentésünkben mutatjuk be, most csak röviden utalunk a várható hatásokra:

- A bankokra kivetett különadó szinten tartása véleményünk szerint nem csökkenti a hitelkínálatban felfedezhető szűk keresztmetszeteket.
- A cafeteria egészségügyi hozzájárulási adó 10 százalékról 27 százalékra emelkedik. A lépéssel tulajdonképpen kevésbé válik vonzóvá a cafeteria rendszeren keresztüli bérezés.
- A helyi iparüzési adó esetén az árbevétel 80 százalékig vonható csak le az eladott áruk beszerzési értéke. Az intézkedés – az eddig megismert tervek szerint – elsősorban a kereskedelmi, azon belül is a nagykereskedelmi cégekre ró jelentős terhet.

Innovációs stratégia

A Nemzetgazdasági Minisztériumban készül az új innovációs stratégia. Az uniós Horizont 2020 stratégiához illeszkedő dokumentum a következő hét éves programozási időszak kutatás-fejlesztési és innovációs forrásaihoz ad keretet. Tervek szerint október végére, november elejére társadalmi egyeztetésre kerül a stratégia. A szakértői megbeszéléseken, egyeztetéseken is rendre szóba került, hogy a stratégiának a teljes innovációs láncot fel kell ölelnie, de kormányzati szinten is kiemelt figyelmet kell fordítani arra a kérdésre, hogy a hazai KKV-k hogyan tudnák nagyobb mértékben üzletileg hasznosítani a kutatás-fejlesztési eredményeket.

Elemzés

Korábbi havi jelentésünkben részletesen írtunk a mikro- és kisvállalkozásoknak bevezetni tervezett két új adónem várható hatásáról. Ehhez az elemzéshez kapcsolódik a szeptemberben – a lakosság körében – lefolytatott kérdőíves felmérésünk, amelyben arra voltunk kíváncsiak, hogy a megkérdezettek miként vélekednek az új egyszerűsített adóterhekről. A szeptemberi elemzésünk tett megállapítások alapján pozitív fogadtatásra lehetett számítani, mivel a tételes adó az igazán kicsi, mikro vállalkozásoknak, a kisvállalati adó pedig a kisvállalkozások többségének nyújt kedvező lehetőséget.

Az érintett adók

A kisvállalati adó a legfeljebb 25 főt foglalkoztató, legfeljebb 500 millió forint árbevétel produkáló, 500 millió forintos mérlegfőösszeg alatti kisvállalkozások számára lesz választható. Az adókulcs 16 százalék. Az új adó kiváltja a szociális hozzájárulást, a társasági adót, szakképzési hozzájárulást, egyéni vállalkozóknál pedig a nyereségadó utáni személyi jövedelemadót.

A tételes kisadó lényege, hogy a legfeljebb 6 millió forint árbevételű vállalkozás egyetlen adót fizet, ami kiváltja a legtöbb adót (jövedéki adó köteles tevékenység esetén a jövedéki adót nem váltja ki, és nem váltja ki az áfát sem, ha a cég áfakörbe tartozik, illetve az iparűzési adót sem váltja ki). Főállású vállalkozóknak havi 50 ezer forintot, mellékállású vállalkozóknak havi 25 ezer forintot kell fizetni.

A kérdőíves lakossági felmérés eredményei

A Századvég Csoport szeptemberben kérdőíves felmérés keretében kereste meg a lakosságot. A kormány Munkahelyvédelmi Akciótervéről, a mikro- kis- és közepes vállalkozások terheit mérsékelni hivatott két új adóról kérdeztük az embereket. Az Akcióterv keretében a nemzetgazdasági tárca kifejezetten a mikro- és kis-vállalkozások adminisztrációs- valamint adó- és járulékterheinek mérséklése érdekében terveztként bemutatta a *kisvállalati adót* és az elsősorban mikrovállalkozásoknak szóló *kisadózó vállalkozások tételes adóját*.

A telefonos felmérés keretében 812 háztartástól kaptunk válaszokat.

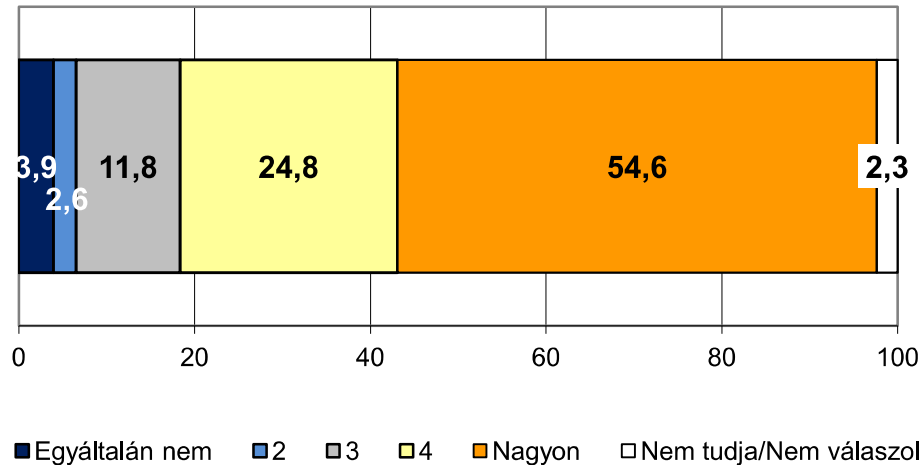
A kérdőívben a következő kérdésekre kerestük a választ:

- szükségesnek tartanak-e a kisvállalkozások számára egy speciális, egyszerűsített adónemet;
- mennyiben segítheti a kisvállalkozások növekedését az adó- és járulékterhek csökkentése;
- mennyiben segítheti a kisvállalkozások növekedési esélyeit az adminisztrációs terhek csökkentése;
- az adó és járulékterhek csökkentéséből származó megtakarítást mire használnák a vállalkozások;
- javítja-e a vállalkozások helyzetét a Munkahelyvédelmi akcióterv keretében bemutatott kisvállalati adó és kisadózó vállalkozások tételes adója;
- növeli-e a vállalkozói kedvet a két új adónem.

A válaszadók jelentős része (81,3 százalék) szükségesnek tartja, hogy a kisvállalkozások számára valamilyen speciális, egyszerűsített adónem kerüljön bevezetésre. A különböző munkahelyi státuszok szerint vizsgálva, a legkevésbé a segélyből élők (60 százalék), legnagyobb arányban a tanulók (89 százalék) és a vállalkozók (88,5 százalék) tartják indokoltnak az áttekinthetőbb adózást.

A válaszadók jelentős része az adó- és járulékterhek csökkentésében látja a kisvállalkozások növekedésének kulcsát. A megkérdezettek 79,4 százaléka szerint „inkább segítheti” a vállalkozói szektor bővülését a terhek mérséklése. A segélyből élők ugyanakkor kevésbé látják kívánatosnak (40 százalék) az ilyen irányú gazdaságpolitikai beavatkozást mint az egyéb társadalmi csoportok. Elmondható, hogy az alacsonyabb jövedelmi helyzetben lévők, alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők jellemzően tartózkodóbbak a vállalkozásokat sújtó terhek csökkentésével kapcsolatban. A vállalkozók 80,8 százaléka gondolja inkább jó megoldásnak az adók és járulékok mérséklését.

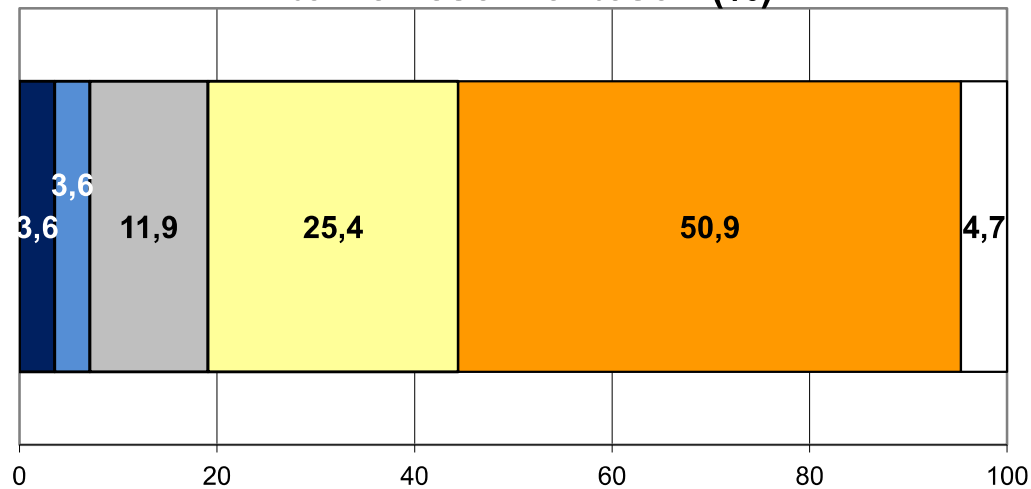
**Ön szerint a kisvállalkozások növekedését
mennyiben segítheti az adó- és járulékterhek
csökkentése? (%)**

Forrás: Századvég Alapítvány kérdőíves felmérés

Az adminisztrációs terhek csökkentését – a terhek csökkentése után - kevésbé tartják meghatározónak a válaszadók. A válaszadók 50,9 százaléka gondolja, hogy segíthet a kisvállalkozások helyzetén az adminisztrációs terhek csökkentése. A kevésbé iskolázott, alacsonyabb jövedelmi státuszú megkérdezettek az adminisztrációs terhek csökkentésében is kevésbé hisznek. A vállalkozók 77 százaléka gondolja hatékony növekedés-ösztönző eszköznek.

**Ön szerint a kisvállalkozások növekedését
mennyiben segítheti az adminisztrációs
terhek csökkentése? (%)**

■ Egyáltalán nem ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ Nagyon □ Nem tudja/Nem válaszol

Forrás: Századvég Alapítvány kérdőíves felmérés

A válaszadóktól megkérdeztük, hogy véleményük szerint az adó- és járulékterhek esetleges csökkenése milyen célokat szolgálna (beruházás, munkahelyteremtés vagy nem történne változás). A lakosság jellemzően bízik abban, hogy a lépés hatásaként nő a munkahelyek száma és beindulnak a beruházások. A válaszadónak mindössze 18,7 százaléka vélekedik úgy, hogy nem történne változás. Meglepő ugyanakkor, hogy a vállalkozók körében ennél magasabb (23,1 százalék) azok aránya, akik nem számolnak változással. Mindez azt jelenti, hogy a kereslet bővülése sokkal inkább szűk keresztmetszet a növekedésben, mint az aktuális terhek alakulása. Hasonló módon a kiszámítható gazdasági klíma az ami nehezíti a beruházásokhoz szükséges hosszú időszakra szóló tervezést.

A Munkahelyvédelmi akciótér keretében meghirdetett kisvállalkozói és tételes kisadóról a válaszadók 66,3 százaléka hallott már szeptemberben. A két új adónemet, a kisvállalati adót (64,3 százalék) és a kisadózó vállalkozások tételes adóját (63,2 százalék) a megkérdezettek inkább pozitív változásnak tartják. A vállalkozók még nagyobb arányban tartják helyes lépésnek a két új adónemet (75 illetve 71,2 százalék).

Végül kíváncsiak voltunk arra, hogy az adó- és járulékterhek csökkentése növeli-e a lakosság vállalkozói kedvét, a belépési korlátok oldásával. A válaszadók viszonylag magas aránya (57 százalék) gondolja úgy, hogy a lépés vonzóbbá teheti a vállalkozói pályát, a vállalkozók ebben kevésbé hisznek (50 százalék).

Összességében a vállalkozók és a lakosság többsége kedvezően fogadta az új kisvállalati adókat. Elmondható ugyanakkor, hogy a vállalkozók véleménye néhány kérdésben különbözött az egyéb társadalmi csoportok véleményétől. A vállalkozók között azok aránya, akik nem várják a növekedést beindulását az adminisztrációs valamint adó- és járulékterhek csökkenésétől kis mértékben ugyan, de magasabb, mint a lakosság körében ugyanez az arány. Vagyis ebben a kérdésben a vállalkozók között kissé magasabb a pesszimisták aránya, mint a lakosság között, összességében azonban elmondható, hogy mind a vállalkozók, mind a lakosság körében kisebbségben vannak, akik nem várnak pozitív elmozdulást.